

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU

Fost Decan al Baroului de Ilfov, Președintele Consiliului de Ad-pte al Soc. anon. „Curierul Judiciar”

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU
Avocat, Direct. Contenc. B-pei
G-le a Țărei RomâneștiALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiIOSEF G. COHEN
AvocatGR. CONDURATO
Consilier la Curtea de Apel
BucureștiRENÉ DEMOGUE
Profesor la Facultatea
de Drept din ParisV. DONGOROZ
Dr. în Drept din Buc.
AvocatALFRED JUVARA
Dr. în Drept din Paris
AvocatD. NEGULESCU
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiI. GR. PERIȚEANU
AvocatC. SIPSOM
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiC. STOEANOVICI
Dr. în Drept din Paris
AvocatGR. TRANCU-IAȘI
Fost Ministru al Muncii
AvocatP. VASILESCU
Dr. în Drept din Paris
AvocatAL. VELESCU
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris. Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 500 lei
„ Magistrat și Avocați fără supl. 300 „
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
— TELEFON 12/29 —

Dans le prochain numero, nous publierons l'intéressant article de M-r Pol Chevalier, sénateur et membre de la commission de législation civile et criminelle, *La liberté testamentaire*, envoyé par l'intermédiaire de notre correspondant à Paris, M-r Edouard Lévy.

Dans le même numero paraîtra l'arrêt de la Cours d'Appel de Bucaresti, 3-e Ch, concernant la nullité des actes parsés avec les sujets ennemis, prononcé sous la présidence de M-r D. G. Maxim; redacté par M-r le Consillier Andrei Rădulesco, ainsi que l'opinion divergente de M-r le Consillier Gr. Phêr-kyde.

SUMAR

— Plata prețului exproprierei. Probleme semnalate în practica judiciară, cu ocaziunea distribuirii titlurilor de rentă, de d-l avocat Trajan Alexandrescu;

JURISPRUDENȚA:

— Curtea de apel Buc. s. I: H. Steinberg cu A. Câmpescu (De când proprietarul trebuie să conlocuiască cu chiriașul, pentru a putea avea dreptul să ceară evacuarea sa pe baza art. 2 al. c din legea din 14 Aprilie 1922? Câte imobile trebuie să aibă proprietarul decăzut din dreptul de a evacua? Evacuarea trebuie să fie totală sau în măsura necesităților?), cu o Notă de d-l avocat A. M. Androniu;

— Curtea de apel Buc. s. IV: Soc. an. Saradax cere autorizarea de funcționare (Dacă clauzele de rambursare și de retragere din Statutele soc. an. sunt sau nu de ordine publică? Art. 77, 133, 160, 170 c. com.; art. 948, 968 și 984 c. civ.), cu o Notă de d-l avocat P. Vasilescu;

— Curtea de apel Chișinău s. I: Anastasia N. Brăileanu cu Nicolae și Parascovia Veză (Despre dreptul succesiunii văduvei sărace în legile basarabene), cu o Notă de d-l avocat Trajan Alexandrescu;

— Jud. Ocol Herța-Dorohoi: Ioan Mechiș cu Casandra V. Moșneguță și alții (Dacă vânzarea făcută de eredeii aparent terțiului achizitor, de bună credință, este valabilă față de adevăratul moștenitor? Art. 1899 c. civil), cu o Notă de d-l Prof. Al. Cerban.

— Alegerea dela Baroul de Ilfov.

PLATA PREȚULUI EXPROPRIEREI

Probleme semnalate în practica judiciară cu ocaziunea distribuirii titlurilor de rentă

I) Noțiunea plăței proporționale din art. 76 legea agrară. Primul sistem. II) Cel de al doilea sistem în interpretarea noțiunii de proporționalitate. III) Sistemul al treilea. IV) Situațiunea ju-

ridică a ipotecilor constituite după 15 Decembrie 1918 asupra porțiunii rămasă în urma exproprierei. V) Plata creditorilor ipot-cari cari sunt persoane de drept public și privat. VI) Efectele ipotecilor legale ale femeilor dotale în raport cu plata titlurilor de rentă. VII) Creditorii ipotecari, rămași în tabloul de ordine, nu sunt obligați a primi partea de titluri de rentă cuvenită creditorilor cari au consimțit la prelungirea exigibilității creanței pe zece ani. VIII) Situațiunea debitorilor ipotecari cari au primit bani după 15 Decembrie 1918. IX) Constituționalitatea dispozițiunii relative la plata în rentă. X) Neconstituționalitatea reducerii dobânzilor convenționale de 6%.

I. Noțiunea plăței proporționale din art. 76 legea agrară. Primul sistem.

1. Care este înțelesul noțiunii de proporționalitate? S'a gândit, oare, legiuitorul să aplice principiul proporționalității și la raportul, care există între întinderea terenului expropriat față de cel rămas neexpropriat? Cu alte cuvinte, a înțeles legea să oblige pe proprietarul expropriat a primi, și el, o parte din titlurile de rentă consemnate de Stat și anume: partea proporțională în raport cu ceea ce a rămas în patrimoniul său, după expropriere?

2. Să luăm un exemplu concret:

a) Intinderea totală a moșiei 300 ha
b) Porțiunea expropriată 200 „
c) Rest rămas neexpropriat 100 „
d) Valoarea inscripțiunilor ipotec. existente Lei 800.000
e) Prețul exprop. în rentă pentru cele 200 hec Lei 600.000

3. Dacă s'ar admite ca adevărată teoria, după care proprietarul expropriat e obligat a primi o parte proporțională din stocul de titluri de rentă, în acest caz ar trebui să i se atribue, partea sa proporțională, în raport cu întinderea, adică lei 200.000 nominal, iar restul de 400.000 lei titluri de rentă, valoare nominală să fie repartizat

Între restul creditorilor, proporțional cu creanța fiecăruia.

Astfel, dacă sunt 3 creditori ipotecari:

A	în rangul	I	cu	Lei 300.000
B	"	II	"	" 200.000
C	"	III	"	" 100.000

Urmează ca cele 400.000 lei titluri rentă val. nom. să fie împărțite proporțional în modul următor:

A.	va lua titluri rentă val. nom.	Lei 199.999
B.	" " " " " "	133.333
C.	" " " " " "	66.668

Total Lei 400.000

4. Credem, că această teorie este neîntemeiată. Ni s'a spus, că atât unul dintre autorii legii, d-l Garoflid, cât și D-l Vladimir Athanasovici, care a fost membru al Comisiunii Agrare, au declarat, că o asemenea proporționalitate nu există în spiritul legii.

În adevăr, plecând dela faptul constant, că legea exproprierii a atins atât fondurile fonciare rurale, cât și capitalurile mobiliare, pentru motive de echitate socială și o mai largă repartiziune a sarcinilor, trebuie să admitem, că titlurile de rentă, trebuiesc utilizate, în întregime, pentru plata creditorilor ipotecari, fără a se putea atribui proprietarului vre-o parte din aceste efecte, decât în singura ipoteză când prețul exproprierii fiind superior valorii creanțelor, ar urma în mod logic, ca restul să fie atribuit proprietarului în calitatea sa de expropriat, și cu titlu de contravaloare parțială.

II. Cel de al doilea sistem în interpretarea noțiunii de proporționalitate.

5. După alt sistem, proporționalitatea se calculează prin stabilirea unui raport între totalul creanțelor ipotecare și întinderea proprietății expropriate.

În spiritul acestui sistem, creditorii ipotecari urmează să primească, deasemeni, numai o cotă-parte din titlurile de rentă, iar restul să se atribue proprietarului.

6. Vom ilustra cu un exemplu concret teoria aceasta:

- Intinderea moșiei ipotecate, este de 300 ha.
- S'au expropriat 200 ha.
- Au rămas proprietarului debitor 100 ha.
- Renta consemnată de stat 800.000 lei.
- Totalul datoriei 900.000 lei.

Stabilind proporționalitatea dintre totalul datoriei și întinderea moșiei ipotecate, vedem că proporția de expropriere este de 2/3.

Ar urma, deci, de aci, ca pentru fiecare sută de lei, ce revine creditorului ipotecar, să i se plătească în rentă o cotă de 66, 66%, iar restul de 33, 33% să se achite în numerar.

Admiterea acestui sistem, implică, însă, o întrebare.

Cum se va face plata în numerar, a restului de 33, 33% și ce destinațiune se va da stocului de titluri de rentă, ce reprezintă cota de 33, 33% ce nu a fost alocată creditorilor ipotecari?

Și în această privință, părerile sunt împărțite:

Într-o primă opiniune, se preconizează ideea că, dreptul creditorilor, de a fi plătiți în numerar, pentru cota de 33%, subsistă asupra porțiunii neexpropriate, iar titlurile de rentă corespunzătoare acestei cote, se vor da proprietarului.

Concluzia ultimă a acestui sistem este că, proprietarul poate fi obligat a primi titluri de rentă chiar și în ipoteza când valoarea acestor titluri este mai mică, decât totalitatea datoriei ipotecare.

Teoria aceasta păcătuiește, însă, prin faptul că face abstracțiune totală de un principiu esențial, ce a călăuzit pe legiuitorul agrar, care, după cum se știe, a făcut o îndoită expropriere, adică atât a fondurilor rurale, cât și a capitalului mobil al creditorilor ipotecari.

7. În cea de a doua opiniune, se spune că plata în numerar, a creditorilor ipotecari pentru cota de 33%, se va face prin scoaterea în vânzare a titlurilor de rentă corespunzătoare acestei cote.

Părerea aceasta este, însă, cu totul arbitrară, neputând găsi nici o justificare în textul pozitiv sau în spiritul legii, și ducând, în afară de aceasta, la rezultate cu totul inadmisibile.

În adevăr, dacă se recunoaște dreptul creditorilor ipotecari de a fi plătiți în numerar, pentru o anumită cotă din creanța lor, în raport cu partea expropriată din moșie, în acest caz, este imposibil de conceput, cum s'ar putea da satisfacere și realiza acest drept al creditorilor, prin scoaterea în vânzare a unor titluri de rentă, căror legea le atribuie un curs forțat, a căror valoare mercantilă este cu totul redusă și cari, odată puse în vânzare, nu vor putea, în nici un caz, să asigure creditorilor încasarea în numerar a cotei de 33, 33%.

8. Admitându-se acest sistem, ar fi să se încalce un principiu fundamental al legii agrare, care atribuie rentei o valoare reală sau liberatorie egală cu valoarea nominală.

Prin faptul că s'ar permite vânzarea rentei în contul proprietarului, s'ar justifica pentru creditori dreptul de a li se achita în numerar efectiv întreaga cotă de 33% din creanța lor proporțională, în cazul când suma rezultată din vânzarea rentei ar fi mai mică decât cota de 33%.

9. Această interpretare ar duce la rezultatul că legiuitorul a voit să deprecieze, el însuși, aceste titluri de rentă și să pună pe debitorul expropriat în situațiunea de a nu se putea libera

prin plata lor, socotindu-le creditorului pe valoarea lor nominală.

III. Sistemul al treilea.

10. Am arătat că adevăratul înțeles al proporționalității se referă numai la raporturile dintre creditorii ipotecari, spre a se evita, în practică, rezultatul strigator de nedrept, că un creditor ipotecar dintr'un rang subsequent, să poată fi plătit în numerar, iar un altul dintr'un rang anterior să fie obligat a primi numai titluri de rentă, făcându-se astfel iluzorii drepturile, ce decurg din anterioritatea titlului, contrar principiului *prior in tempore potior in jure*¹⁾.

11. Creditorii sunt obligați a primi întregul stoc de titluri de rentă, depus de Stat ca preț al exproprierii.

Curtea de Casație S. I a consacrat această păreră prin deciziunea No. 361 din 3 Aprilie 1922, pronunțată după divergența²⁾.

12. În cazul, însă, când, posterior datei de 15 Dec. 1918, debitorul expropriat a achitat în numerar sau prin dari în plată, pe unii dintre creditorii ipotecari, sau dacă creanța acestora s'a stins, prin orice alt mod de stingere al obligațiunilor, în acest caz, cota-parte din titlurile de rentă, cuvenite acestor creditori, se va alocă proprietarului, rămânând ca numai restul titlurilor de rentă să fie împărțit între creditorii existenți în momentul formării tabloului de ordine prevăzut de art. 76 din l. agrară.

Ar fi, de sigur, imposibil ca debitorul să poată, prin faptul sau, să avantajeze pe unii creditori în dauna altora, reușind să acorde, pe această cale piezișă, preferința plății în numerar unor anumiți creditori, și obligând pe ceilalți să primească în titluri de rentă și partea acestora.

IV. Situațiunea juridică a ipotecelor constituite, după 15 Dec. 1918 asupra porțiunii rămase în urma exproprierii.

13. În cazul când, posterior datei de 15 Dec. 1918, proprietarul expropriat a ipotecat *partea din moșie ce-i va rămâne în urma exproprierii*, dându-se astfel ipotecii o asietă precisă și nesupusă discuțiunii, o asemenea convențiune va avea de rezultat, că operațiunile celei de a doua exproprieri, nu pot să atingă interesele creditorului ipotecar, care nu poate fi obligat a primi titlurile de rentă depuse pentru a doua exproprieră și ale cărui drepturi subsistă, în întregime *ipotecar*, asupra porțiunii neexpropriate, rămasă debitorului.

14. Această soluțiune, se justifică, cu prisosință, fără a se putea obiecta, din partea debi-

torului, că obiectul ipotecii, nu ar fi fost suficient specializat, de oarece este de principiu că, se pot ipoteca atât drepturile eventuale, cât și cele aflate în stare de indiviziune. (Laurent, vol. XXXI, No. 403; Colin et Capitant, vol. II, pag. 937; Alexandresco, vol. X, pag. 556, 576, 577, 585 și 705).

Situațiunea juridică, în care se găsește moșia ipotecată cu mențiunea că ipoteca grevează partea ce nu va fi supusă exproprierii, este perfect similară situațiunei unui imobil indiviz, fiind vorba în speță, de două porțiuni distincte din moșie, dintre care una va reveni Statului, iar alta debitorului ipotecar.

V. Plata creditorilor ipotecari cari sunt persoane morale de drept public și privat.

15. În privința plății titlurilor de rentă cuvenite creditorilor ipotecari, care sunt persoane morale de drept privat, cum ar fi de pilda: Societățile anonime și orice asociațiuni dotate cu personalitate morală, art. 158 din regulamentul legii prevede că se va da tuturor acestor instituțiuni, titluri de rentă amortibilă, urmând ca renta perpetua să fie dată numai persoanelor morale de drept public: Stat, Județ, Comună.

Regulamentul mai prevede că, în acest caz, valoarea creanțelor ipotecare și privilegiate se va consemna de Stat la dispoziția creditorilor în renta amortizabilă, urmând ca numai diferența ce urmează a fi încasată de persoana morală publică să fie consemnată în renta perpetua.

Această interpretare, sprijinită pe litera regulamentulului, pare a fi triumfat în practică.

Ne îndoiim, însă, de exactitatea ei juridică, față cu textul formal al art. 69 din lege, care prevede că plata exproprierii pentru *toate* persoanele morale se va face în renta perpetua.

E-tă de principiu că, pe cale de regulament, nu se poate modifica legea, nici adăoga la dispozițiunile ei formale.

Ne-am deprins, însă, în epoca posterioară războiului, că legiferarea să nu mai cunoască nici unul din principiile clasice, fără respectarea că-rora ea constituie un act de violență.

VI. Efectele ipotecilor legale ale femeilor dotale în raport cu plata titlurilor de rentă

16. Regimul dotal poate provoca, în practică, dificultăți creditorilor ipotecari prin faptul că unii soți dotali încearcă să convină ca dota, garantată prin ipoteca legală asupra moșiei soțului, să nu mai aibă ca garanție titlurile de rentă, conform art. 76 din legea agrară, care a transformat dreptul real de ipotecă într'un drept mobilă de urmărire asupra titlurilor de rentă, ci o nouă ipotecă asupra restului moșiei neexpropriate.

Chestiunea s'a prezentat, și este pendinte înaintea unui Tribunal. Soții dotali pretind ca

1) Vezi *Drepturile proprietarilor și creditorilor ipotecari în raport cu legislația agrară*, pag. 30—32. București, ed. Curierul Judiciar.

2) Curierul Judiciar No. 24/1922.

această ipotecă să aibă rangul vechi inscripțiuni, trecând înaintea inscripțiunilor existente ale celorlalți creditori privilegiați și ipotecari. Ei caută să identifice, din punctul de vedere juridic, această ipotecă, cu ipoteca anterioară, stinsă prin efectul legii.

17. Din momentul ce, însă, vechea ipotecă legală a fost stinsă, garanțiile ipotecare ce ar mai consimți să dea soțul dotal, posterior exproprierii, sunt acte juridice noi, fundamental distincte de ipoteca veche, astfel încât inscripțiunea unei asemenea ipoteci, nu poate leza drepturile câștigate de creditorii ipotecari, inscriși anterior acestui acord juridic intervenit între soții dotali.

VII. Creditorii ipotecari, rămași în tabloul de ordine, nu sunt obligați a primi partea de titluri de rentă cuvenită creditorilor cari au convenit la prelungirea exigibilității creanței pentru 10 ani.

18. Desigur că, interesul creditorilor ipotecari este să primească o cât mai mică sumă în titluri de rentă și să-și rezerve dreptul de a cere plata în numerar asupra părții neexpropriate din moșie.

Acest interes poate fi contrazis și amenințat în practică prin dispozițiunea înscrisă în art. 76 din lege, potrivit căreia creditorii ipotecari pot să-și încaseze în numerar întreaga creanță, dacă ar consimți ca să rămână asigurată în restul proprietății și să prelungească termenul de exigibilitate cu zece ani de la scadență și cu dobânda de 5%.

19. Dacă, în adevăr, unii dintre creditorii ipotecari ar uza de această facultate, care va fi destinațiunea titlurilor de rentă ce trebuia să li se atribuie?

Vor fi aceste titluri de rentă atribuite celorlalți creditori ipotecari, cari n'au uzat de prerogativa acordată prin art. 76 din lege?

Dacă soluțiunea acestei chestiuni este afirmativă, e netăgăduit că, într'un asemenea caz, creditorii ipotecari, trecuți în tabloul de ordine, vor fi amenințați să primească mai puțin numerar, decât în ipoteza când plata s'ar fi făcut pentru toți creditorii în titluri de rentă.

Credem că, această chestiune nu poate primi decât o soluție negativă.

Creditorii ipotecari, rămași în tabloul de ordine, nu pot fi obligați să primească și partea de titluri de rentă, cuvenită creditorilor, cari au convenit la prorogarea creanței, pentru simplul motiv că, partea acestora trebuie să fie atribuită proprietarului, sau mai bine zis pentru motivul că Statul nici nu va depune și nici nu trebuie să depună titlurile de rentă ale acestei categorii de creditori.

20. În orice caz, numai proprietarul poate fi obligat să primească aceste titluri de rentă, pentru următoarele motive:

1) Nu este admisibil, din punctul de vedere al principiului relativității convențiunilor, ca, efec-

tele acestui acord, intervenit între debitorul expropriat și o parte din creditorii săi ipotecari, să fie opozabile restului creditorilor, față de care o asemenea convențiune constituie un *res inter alios acta*.

2) O parte din creditori nu pot face mai rea, prin faptul și voința lor, situațiunea restului creditorilor.

3) Este imposibil de atribuit aceste titluri restului creditorilor, fără o dispoziție specială a legii, care a înțeles să determine prin art. 76, într'un anumit mod, proporționalitatea, și, deci, partea plătită în titluri de rentă și partea plătită în numerar.

4) Rațiunea juridică și economică, care a inspirat legiuitorului principiul plății în numerar, pentru creditorii cari consimt la prorogare, militează și mai mult în favoarea acestei soluțiuni.

În adevăr, legiuitorul agrar a înscris acest principiu, preocupat de ideea de a nu arunca pe piața financiară un număr de titluri excesiv de mare, ceiace ar fi contribuit, în mod firesc, la deprecierea lor, și în speranța că, după un interval de zece ani, Statul va fi în măsură să achite în numerar, iar nu în titluri de rentă, valoarea pământului expropriat.

21. Nu este locul ca Statul să depună acum titluri de rentă, pentru partea din preț corespunzătoare drepturilor acestor creditori, dat fiind că destinațiunea acestor efecte este de a servi, în prim loc, pentru plata creditorilor ipotecari și deoarece nu este admisibil, nici din punctul de vedere al echității nici din acela al unei riguroase interpretări juridice a legii agrare, ca Statul să poată obliga pe proprietarul expropriat, căruia i s'a impus atâtea sacrificii, să mai primească încă și plata prețului în niște titluri, a căror valoare reală este cu totul disproporționată cu valoarea pământului și cari erau destinate creditorilor.

22. Urmează, deci, că, pentru moment, Statul, nu va depune titlurile de rentă, ce s'ar cuveni creditorilor cari au consimțit la prelungirea exigibilității creanței lor, deoarece, într'un asemenea caz, Statul promite în *mod tacit* plata prețului în numerar, nefiind logic să admitem, sau măcar bănuim că el ar putea înțelege să plătească astăzi pe proprietar în titluri de rentă, luându-i posibilitatea de a se libera cu ele față de creditorii ipotecari și obligându-l, totdeodată, să achite în numerar datoria peste zece ani, când, după toate probabilitățile, condițiunile schimbului internațional, vor fi simțitor modificate, iar achitarea datoriei se va face într'o monedă incomparabil mai bună decât cea de astăzi.

Aceasta ar echivala în fapt cu situațiunea că proprietarul este obligat a suferi efectele celor două exproprieri, a pământului și capitalului mobil, cu toate că legea a pus sarcina fiecărei

din aceste două exproprieri pe două categorii sociale distincte.

VIII. Situațiunea debitorilor ipotecari cari au primit bani după 15 Dec. 1918

23. Care este situațiunea debitorilor ipotecari în cont curent, cari au luat bani după 15 Dec. 1918, și al căror sold debitor, la acea epocă, nu întrecea inscripția ipotecară?

Art. 76 din legea agrară declarând exigibile părțile proporționale din creanțele ipotecare, conturile curente s'au închis, în mod automat, în baza legii, la data de 15 Dec. 1918.

24. Contul curent fiind esențialmente indivizibil, el alcătuind prin însăși caracterul și structura sa juridică un complex unitar și omogen de operațiuni ce nu se pot deosebi una de alta, denunțarea lui în puterea legii s'a operat pentru totalitate, stabilindu-se, la data de 15 Dec. 1918, un sold final, valabil ca creanță ipotecară pentru suma arătată în inscripțiune, plus procentele de 6% de la 15 Dec. 1918 și până la data când Statul a consemnat titlurile de rentă.

25. Am arătat în studiul nostru *Drepturile Proprietarilor și Creditorilor ipotecari în raport cu legislația Agrară* (pag. 35) că, în cazul când soldul final, stabilit la 15 Dec. 1918, ar fi fost inferior sumei pentru care s'a luat inscripția, datoritiile contractate de debitorul expropriat au un caracter ipotecar.

Am expus, în mod amănunțit, toate motivele de drept, întemeiate atât pe principiile generale ale *ipotecilor prepostere* cari garantează soldurile finale ale conturilor curente, cât și pe principiile speciale ale legislațiunii agrare.

26. Trebuie să facem o precizare a principiului, după care sumele ridicate de debitor, în asemenea condițiuni, au caracterul unui debit ipotecar.

Este nediscutat că, sumele plătite debitorului anterior datei când s'a hotărât cea de a doua expropriere, în cazul când moșia a fost supusă și acestei exproprieri, constituiesc o creanță ipotecară, plătită în titluri de rentă.

27. Regimul excepțional, al plății în titluri de rentă, urmărește creanțele ipotecare până în zina când operațiunile exproprierii, în întreaga țară, vor fi ajuns să ia din marea proprietate cele două milioane hectare, cari, conform noiei constituțiuni revizuite, trebuie să treacă în patrimoniul sătenilor.

28. În ceiace privește sumele, ridicate posterior celei de a doua exproprieri, ele constituiesc o creanță ipotecară, guvernată, în totul, de principiile dreptului comun, plătită în numerar și garantată în restul moșiei neexpropriate.

IX. Constituționalitatea dispozițiunii relative la plata în rentă.

29. Dat fiind faptul că, legea agrară conține și o expropriere a capitalului mobilier, s'a discutat

și se discută, încă, dacă această expropriere poate fi constituțională atâta timp cât ea este decretată în baza unei legi ordinare, în contra prevederilor art. 19 din Constituție, a cărei modificare recentă nu cuprinde decât exproprierea fondurilor rurale, iar nu și pe aceia a creanțelor.

30. Chestiunea constituționalității acestei dispozițiuni care obligă pe proprietar a primi titluri de rentă în locul numerarului prevăzut în convențiune, este din cele mai delicate.

Prima întrebare care se pune, în mod firesc, înaintea noastră, este aceea de a se ști, dacă o asemenea dispozițiune constituie sau nu în realitate o expropriere a creanței, adică, o atingere a unui drept incorporal mobilier?

Socotim că această dispozițiune are un caracter perfect constituțional, cel puțin ca valoare formală.

Am văzut că legiuitorul agrar nu a impus creditorilor ipotecari obligațiunea de a suferi o restrângere sau amputare a întinderii drepturilor de creanță.

Legea agrară prevede, numai, că plata se va face în titluri de rentă.

Această măsură nu poate fi sinonimă, în drept, cu expropriere, dat fiindcă, ea nu conține principiul unei remiteri parțiale de creanță, făcută de lege în favoarea debitorului.

Legea reglementează numai modalitatea plății, prevăzând că achitarea creanțelor se va face într-o nouă speță de monedă, investită cu un curs liberatoriu forțat.

Prin aceasta legislațiunea agrară nu a făcut decât să aducă o modificare sistemului monetar existent, înființând, pe lângă spețele de monede prevăzute în legea sistemului monetar, încă o nouă speță.

Din acest punct de vedere, este evident că legiuitorul ordinar poate statua, fără nici o restricție, organizând bazele sistemului monetar potrivit nevoilor și principiilor dominante ale momentului economic.

X. Neconstituționalitatea reducerii dobânzilor convenționale la 6%.

31. Dispozițiunea cu privire la care se poate pune chestiunea constituționalității este numai reducerea dobânzilor convenționale, hotărâtă prin art. 76 al legii agrare, care prevede că, cu începerea dela 15 Dec. 1918 și până în momentul consemnării titlurilor de rentă de către Stat, debitorul nu va plăti decât o dobândă anuală de 6%, fiind autorizat, ca, în cazul când a plătit o dobândă mai mare, să o impute asupra capitalului.

Această dispozițiune are de obiect modificarea unui raport contractual, liber și legitim, în urma căruia creditorul a dobândit dreptul nediscutat ca fructele civile ale capitalului său mobilier să i producă o anumită sumă, pe care debitorul s'a obligat a i-o plăti.

32. Reducerea dobânzii, este, în mod vădit, o atingere a unui drept incorporeal mobilier de creanță, ceea ce constituie o adevărată expropriere parțială, impusă de lege în afară de prevederile formale ale Constituției.

Cu chipul acesta, am putea ajunge, în fapt, la rezultate cu totul absurde și la adevărate abuzuri de putere, de oarece, dacă am admite acest sistem de legiferare, ar trebui să nu ne găsim surprinși în cazul când vre-o lege viitoare ar decreta iertarea sau reducerea datoriilor în favoarea unei anumite clase sociale.

Procedarea legiuitorului român reamintește legiferarea arbitrară din Rusia țaristă, unde prin ucazul unui împărat s'a ertat datoriile unor anumiți debitori, cari fuseseră recomandați solici-tudinei imperiale.

Vom ajunge, cu chipul acesta, la stabilirea dreptului de grație, acordat Statului pentru datoriile supușilor săi.

33. Această procedare legislativă nesocotește principiul elementar, după care, nimănui nu'i este îngăduit să se îmbogățească fără cauză în dauna altuia, principiu ce constituie o normă superioară de morală socială, care se găsește deasupra tuturor legilor scrise și care este, în acelaș timp, un corolar direct și o sancțiune logică și strict necesară a dreptului de proprietate.

Este imposibil de admis, ca sub regimul principiilor noastre constituționale care declară că dreptul de proprietate este inviolabil, să se consacre o asemenea teorie.

În aceste vremuri, când violența nehibzuită a devenit o dogmă și când caile impulsive de fapt constituiesc doctrina la care se închină unele organizațiuni politice, nu credem că este bine ca autoritatea constituită a Statului să dea, tocmai ea, exemplul unui act de violență legislativă, echivalent cu o adevărată negațiune a dreptului și echității.

TRAIAN ALEXANDRESCU

Avocat

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI SECȚIA I

Audiența dela 29 Noembrie 1922

Președinția d-lui AL. IUCA, Consilier

H. Steinberg cu A. Cămpescu

Decizia civilă No. 326

Legea chiriilor din 14 Aprilie 1922. — Art. 2 alin. c. De când proprietarul trebuie să conlocuiască cu chiriașul? — Câte imobile trebuie să aibă proprietarul decăzut din dreptul de a evacua? — Evacuarea e totală, sau în măsură necesităților?

1. Din textul art. 2 al. c. al legii din 14 Apr. 1922, care dă voe proprietarului, ce locuiește sub acelaș acoperământ cu chiriașul său și n'are camere suficiente, să ceară evacuarea acestuia, nu rezultă că legiuitorul ar fi condiționat acest drept

de împrejurarea că proprietarul să locuiască dela începutul locațiunei cu chiriașul său.

2. Din textul precis al legii rezultă că numai proprietarul care și-a vândut sau închiriat un alt imobil după 1916, pierde dreptul de a evacua pe chiriaș, întrucât legiuitorul a voit să lovească în speculanții de imobile.

3. Din textul legii, nu rezultă că această evacuare trebuie să se facă numai pro parte și numai din camerele de care are nevoie proprietarul, așa că a se susține acest lucru, e a se adăoga la lege.

H. Steinberg prin av. W. Filderman, cu A. Cămpescu prin av. I. Perieșanu și A. M. Androniu.

Curtea,

Asupra apelului făcut de H. Steinberg, contra sentinței civile cu No. 621 din 4 August 1922, a tribunalului Ilfov, Secția IV-a c. c. prin care s'a admis acțiunea intentată de către Adolf I. Cămpescu, în calitate de administrator legal al averii dotale a soției sale, Paulina Cămpescu cu petițiunea înreg. la No. 13455/922, obligând pe părâții: H. Steinberg, Mihail Singer și H. Feller, să evacueze imobilul ce-l dețin dela reclamant, situat în București, str. Mircea-Vodă No. 25, și să plătească și 300 lei cheltueli de judecată;

Având în vedere, concluziunile orale și scrise, ale părților și actele aflate la dosar;

Având în vedere, că în fapt se constată următoarele: D-l A. I. Cămpescu; proprietar dotal din 1915, al imobilului din Str. Mircea-Vodă 25, închiriază în 1920, pe termen de doi ani, dela Sf. Gheorghe 1920 și până la Sf. Gheorghe 1922, acel imobil d-lui H. Steinberg. Acesta abuzând de imobilul închiriat, D-l Cămpescu pornește proces în contra chiriașului său pentru rezilierea contractului, proces care se termină printr'o transacție, prin care Steinberg renunță în favoarea proprietarului la folosința a două camere, căci acesta rămăsese fără locuință, deoarece-ce vânzându-se ziazele „Adevărul și Dimin-ața“, al căror administrator era d-l Cămpescu și în clădirea căroara el avea locuință și noua direcțiune îl concediasse. În schimb Cămpescu renunță la procesul în reziliere pentru abuz de folosință și îi face și o scădere de chirie de la 15.000 lei la 10.000 lei. La expirarea contractului chiriașul H. Steinberg nevoind a se muta de bună voe, crezând că poate beneficia de prelungirea acordată de legea din 14 Aprilie 1922, Cămpescu pornește acțiune în evacuare în contra acestuia pe temeiul al. c. al art. 2, din menționata lege, care permite proprietarului ce locuiește sub acelaș acoperământ cu chiriașul său și n'are camere suficiente pentru nevoile imperioase ale familiei sale, să ceară evacuarea acestuia. Cererea este admisă prin sentința trib. Ilfov secția IV-a cu No. 621, în contra căreia D-l H. Steinberg, face apelul de față;

Având în vedere, că apelantul invoacă ca prin motiv de apel în contra sentinței tribunalului, acela că tribunalul greșește când îl împiedică să audieze martori ce'i se admiseseră pentru a dovedi că Cămpescu știa în momentul când a închiriat lui Steinberg, că va rămâne fără locuință și totuși a preferat să închirieze și să stea în imobilul ziarului „Adevărul“, de unde a plecat apoi în schimbul unei filodorme primită de la noua direcțiune și cere să facă această dovadă în fața Curței;

Având în vedere că această probă cu martorii, deși admisibilă întrucât ar tinde la dovedirea unei chestiuni de fapt, însă este cu desăvârșire neconcludentă, întrucât chiar în ipoteza că s'ar considera ca dovedit faptul in-

vocat de apelant, el nu e de natură să schimbe soluția procesului, de oarece nu intră în cadrul vre-unei decăderi din dreptul de a cere evacuarea, prevăzută de legea din 14 Aprilie 1922, după cum se va arăta mai jos;

Că, așa fiind, proba cu martori cerută de apelant, urmează a fi respinsă ca neconcludentă;

Având în vedere, că, de altfel intimatul a și declarat atât la trib., cât și înaintea Curței că pentru a nu se mai târăgăni soluționarea procesului prin admiterea probei testimoniale cerută de apelant, consideră drept dovedit și exact ceace apelantul voia să probeze cu martori;

Că față de această declarație, proba cu martori urmează a fi respinsă și ca inutilă, și deci tribunalul cu drept cuvânt a îndepărtat o, așa că acest motiv de apel e nefondat și urmează a fi respins;

Având în vedere, că prin al doilea motiv de apel, apelantul susține că rău trib. a luat certificatele poliției ca dovezi în justiție și i-a refuzat proba cu martori contra lor;

Având în vedere, că intimatul a prezentat un certificat al Pref. Poliției Capitalei, constatator de numărul membrilor familiei sale;

Având în vedere, că singura autoritate competentă să dea certificări relative la numărul persoanelor dintr-o familie ce locuiește la o anumită adresă e numai Pref. Poliției Capitalei, pe lângă care e atașat biroul populației;

Că de altfel, proba ce rezultă din certificat e complectată cu sentința de încetățenire a lui Cămpescu, care constată că acesta e însurat și are un fiu născut în 1906;

Că, deși în principiu, apelantul are dreptul la contra probă prin acte și chiar prin martori, însă el urmează să arate ce vrea să dovedească cu martori și ce ne-exactitate există în actele produse pentru a putea combate cu martori;

Având în vedere că apelantul nu a contestat exactitatea celor dovedite cu certificate, ci s'a mărginit numai să le conteste valoarea lor probantă;

Că, de altfel la o înfățișare ulterioară, în urma adăogării la dosar a actului de naștere al fiului lui Cămpescu care completează dovada certificatelor, satisfăcând și cerința legii de a dovedi că fiul are vârsta mai mare de 10 ani, apelantul a declarat oral că consideră proba făcută, așa că și acest motiv de apel e nefondat și cătă să fie respins;

În ce privește al treilea motiv de apel, că rău trib. a admis acțiunea, întrucât Cămpescu n'a locuit de la începutul locațiunii imobilul, ci a intrat în el în baza unei tranzacții;

Având în vedere că art. 2 al. c. din 14 Aprilie 1922, dă voce proprietarului care locuiește sub același acoperământ cu chiriașul său și n'are camere suficiente, să ceară evacuarea acestuia;

Că, din textul legii nu rezultă că legiuitorul ar fi condiționat acest drept de împrejurarea ca proprietarul să locuiească dela începutul locațiunii cu chiriașul său;

Ca, a se pretinde acest lucru e a se adăoga la lege ceia ce nu se poate;

Că, de altfel chiar în ipoteza că aceasta ar fi cerința legii, încă Cămpescu n'ar pierde beneficiul legii, de oarece cu ocazia încheierii tranzacției asupra procesului de reziliere al contractului ce era pe atunci în curs, s'a modificat vechiul contract a lui Steinberg, dându-i-se două camere mai puțin și obligându-l să plătească o chirie mai mică. Cămpescu intrând în cele două camere din momentul închirierii acestei noi locațiuni, benefi-

ciază de dreptul acordat de lege, chiar dacă prin lege s'ar fi cerut această condițiune;

Având în vedere că prin încheierea transacției, Cămpescu n'a renunțat decât la procesul de reziliere al contractului în curs, asupra căruia a transijat, și nu se poate susține că ar fi renunțat la drepturile acordate de legile viitoare, urmează că și acest motiv de apel e nefondat și urmează a fi respins ca atare;

Având în vedere că apelantul mai susține că rău tribunalul a admis acțiunea de oarece intimatul a închiriat lui Steinberg după 1916 apartamentul în litigiu pe care-l putea locui însuși, lucru care conform al. 3 din paragraful c. al art. 2 din legea din 14 Aprilie 1922, ar atrage decăderea pentru proprietar din dreptul de a cere evacuarea chiriașului;

Având în vedere că din textul precis al legii rezultă că numai proprietarul care și-a vândut sau închiriat un alt imobil după 1916, pierde dreptul de a evacua pe chiriași întrucât legiuitorul a voit să lovească în speculanții de imobile;

Considerând, că acestui text de lege nu i se poate da o altă interpretare, cu atât mai mult, cu cât din debaterile parlamentare rezultă că s'a propus de un deputat un amendament în sensul vederilor apelantului, care nu a fost luat în considerare de corpul legiuitor;

Considerând, că nu poate fi vorba nici de o greșală de redacție și că nu se poate susține că intenția legiuitorului ar fi fost să fie decăzut dela beneficiul legii, proprietarul care și-ar fi închiriat singurul imobil, întru cât legiuitorul când a voit să vorbească de un singur imobil a știut s'o spună când a ridicat dreptul de prelungire chiriașilor cari au avut un imobil pe care l-au vândut sau închiriat, în loc să se mute în el;

Că, de altfel, în ipoteza apelantului, că decăderea se aplică și proprietarului care a vândut sau închiriat un singur imobil, ar însemna că legiuitorul a înțeles să consacre o dispoziție lipsită de sens, căci nu se vede ce sens s'ar putea da dispoziției, care interzice proprietarului care și-a vândut imobilul, dreptul de a evacua pe chiriaș întrucât e neîndoișor că un proprietar care și-a vândut un imobil nu mai poate avea nici un drept asupra lui;

Că, deci și acest motiv de apel e nefondat și urmează a fi respins;

În ce privește motivul de apel că Trib. greșete când constată că familia intimatului Cămpescu se compune din 4 persoane ce au locuit cu D-sa;

Având în vedere, că apelantul a contestat dreptul la o cameră pentru mama intimatului, declarând că familia lui Cămpescu trebuie considerată ca fiind compusă numai din 3 persoane, Cămpescu, soția și fiul său în vârsta mai mare de 10 ani, dovedită cu actul de naștere;

Având în vedere, că legea din 14 Aprilie 1922, în paragraful c al art. 2, consideră drept imperios necesar câte o cameră de dormit pentru fiecare membru al familiei plus o cameră de lucru pentru proprietar;

Având în vedere, că acelaș articol în aliniatul următor pentru a înlătura orice discuție asupra înțeleșului cuvântului de familie și asupra persoanelor care se pot considera ca făcând parte din familie pentru a putea beneficia de dispoziția legii, a precizat că prin familia proprietarului trebuie să se înțeleagă descendenții, ascendenții, frate, soră, văr, vară, care în mod obișnuit sunt adăpostite de proprietar, sau care prin efectul acestei legi, vor avea necesitatea de locuință și vor apela la adăpostul proprietarului rudă în gradul indicat;

Având în vedere, că intimatul cu certificatele Administrației ziarelor „Adevărul” și „Diminoața” a dovedit în fapt că mama D-sale d-na Roza Cămpescu a locuit

cu D-sa în imobilul din Str. Sărințar No. 11. unde locuia în calitate de Administrator General al ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”, și că cu certificatul Orfelinatului și Azilului de fete al Uniunii Femeilor Israelite, a dovedit că mama D-sale e adăpostită azi din lipsă de locuință și numai în mod excepțional și provizoriu, până când familia Cămpescu își va găsi o locuință, în localul Orfelinatului din str. Italiană No. 5;

Având în vedere, că apelantul s'a mărginit să conteste valoarea probantă a acestor acte, fără a pretinde existența unei neexactități în aceste certificate, așa că ele constatând chestiuni de fapt, fac probă în justiție;

Având în vedere că odată constatată existența mamei intimatului, urmează a vedea dacă ea intră în cazurile prevăzute de lege, pentru a avea dreptul la o cameră în casa fiului său;

Având în vedere, că legea dă dreptul la o cameră ascendentului, care în mod obișnuit locuiește cu descendentul său, sau care a rămas fără locuință din cauza legii de față;

Având în vedere, că mama D-lui Cămpescu intră în prima categorie, întrucât după cum rezultă din certificatul ziarelor „Adevărul” și „Dimineața” a locuit în mod obișnuit cu fiul său, și dacă astăzi nu stă cu fiul său, ci e nevoită să se adăpostească provizoriu într'un orfelinat, e tocmai pentru că fiul său a rămas fără locuință;

Că, din moment ce se dovedește că și mama intimatului intră în condiția legii de a avea dreptul la o cameră, Tribunalul bine a considerat familia compusă din 4 persoane, așa că și acest motiv de apel e nefondat;

Având în vedere, că prin al șaselea motiv de apel, apelantul susține că chiar dacă acțiunea e în drept admisibilă, ea nu s'ar putea admite în fapt decât în parte, căci apartamentul având 8 camere și proprietarului recunoscându-i-se 5 camere, urmează să se lase apelantului 3 camere;

Având în vedere că din textul art. 2 al. c. din lege, rezultă în mod clar că s'a dat voce proprietarului care n'are camere suficiente pentru nevoile familiei să ceară evacuarea chirieșului;

Că, din textul legii nu rezultă că această evacuare trebuie să se facă numai în parte și numai din camerele de care are nevoie proprietarul, așa că a se susține acest lucru, e a se adăoga la lege, ceea ce nu se poate;

Considerând că din debaterile parlamentare reiese în mod neîndoios intenția legiuitorului ca evacuarea ce se va face să fie totală, pentru a se împiedica pe viitor conflicte de natură să pericliteze morala și justiția, chirieșului rămânându-i dreptul de a obține cu preferință locuința prin oficiul de închiriere;

Că aceasta fiind și textul și spiritul legii, cererea de a se interpreta legea în sensul evacuării parțiale e nefondată;

Considerând că interpretându-se legea în sensul cerut de apelant, ar însemna că în speță intimatul Cămpescu care locuiește două camere în urma transacției să aibă mai puține drepturi decât ar fi avut dacă ar fi continuat să locuiască prin hoteluri sau pe la rude, întrucât fiind proprietar din nainte de război, ar fi putut evacua pe chirieși conform dispozițiilor art. 2, al. a, din toată casa independent de necesitățile sale;

Considerând, că chiar dacă adevărata interpretare a legii ar fi cea cerută de apelant, trebuie ca evacuarea numai parțială să fie în fapt cu puțință în speță, lucru ce rămâne a se examina;

Având în vedere că din contractul vizat de Administrația Financiară la No. 5548 din 22 Aprilie 1920, se constată în fapt că imobilul se compune din șase

camere și dependințe iar nu din opt camere cum pretinde apelantul;

Având în vedere că familia lui Cămpescu compunându-se din patru persoane, are dreptul conform legii la cinci camere, în afară de dependințe;

Că, deși apelantul ar mai avea dreptul la o singură cameră, cu intrarea și trecerea prin camerele și dependințele atribuite proprietarului, ceea ce nu se poate admite, de oarece s'ar crea o promiscuitate pe care justiția trebuie s'o evite;

Având în vedere, că intimatul a oferit în instanță, corpul de clădire din curte cu intrarea spre str. Vintilă, în cazul când interpretarea legii ar fi cea pretinsă de apelant;

Având în vedere că apelantul a declarat verbal în fața Curței, că nu primește aceasta, întrucât acel corp din curte n'ar fi locuibil;

Că deci și acest motiv de apel fiind și în drept și în fapt nefondat, urmează a fi respins;

Că în ce privește ultimul motiv de apel, că tribunalul greșește când admite evacuarea pe ziua pronunțării în loc s'o admită pe ziua de Sf. Dumitru;

Având în vedere că acest motiv de apel e lipsit de interes, întrucât ziua de Sf. Dumitru a trecut fără să se facă vre-o executare, iar această Curte prin deciziunea civilă cu No. 260/922, a suspendat executarea sentinței apelate până la judecarea apelului de față;

Pentru aceste motive, respinge ca nefondat apelul făcut de H. Steinberg, etc., etc.

(ss) A. Iuca, G. Slătineanu, N. N. Ioanid.

Grefier, (ss) S. Georgescu

NOTĂ. — Trei au fost chestiunile de drept asupra cărora a avut să se pronunțe Curtea de apel s. I din București, în pe larg motivată hotărâre de mai sus.

Proprietarul, A. Cămpescu ceruse evacuarea chirieșului său pentru motivul că locuind el însuși o parte din imobil și având restul imobilului închiriat, camerele ocupate de el îi erau neîndestulătoare pentru nevoile imperioase ale familiei.

Chirieșul pretindea că art. 2 al. c care prevede acest caz de evacuare, n'ar fi aplicabil în speță, întrucât proprietarul ocupa o parte din imobilul său în baza unei tranzacții încheiate cu prilejul unui alt proces, și textul legii trebuie înțeles în sensul că numai proprietarul care la începutul locațiunii a închiriat o parte din imobil, rezervându-și restul, poate beneficia de dispozițiunea art. 2 al. c.

Curtea a înlăturat acest mod de a vedea, găsind că nu e cazul a se distinge acolo unde legea nu distinge, și că din moment ce proprietarul se găsește în condițiunile prevăzute de lege, el poate să beneficieze de ea.

Intr'adevăr, legea din 14 Aprilie 1922 nu s'a putut referi decât la situația existentă în momentul legiferării, situație pe care a căutat în măsura posibilității s'o amelioreze, fără să reușească însă.

Distincția ce încerca s'o facă chirieșul și care se baza pe o prea strictă interpretare a cuvintelor „având restul imobilului închiriat” care după susținerea sa înseamnă că dela început să se fi închiriat chirieșului restul neocupat de proprietar, era cu desăvârșire ilogică.

Intr'adevăr, e incontestabil, mai puțin interesant proprietarul care după ce a închiriat o parte a imobilului, restrângându-se în cealaltă, observă că ceea ce și-a rezervat nu mai îi e suficientă, decât proprietarul care, rămas fără locuință, a acceptat

provizoriu câteva camere insuficiente și care acum beneficiază de lege pentru a se muta și în celelalte.

O a doua obiecțiune a chiriașului pe care Curtea de apel s. I din București a îndepărtat-o, era aceea că întrucât proprietarul a închiriat în 1920 imobilul în litigiu în loc să se mute în el, a pierdut dreptul de a evacua pe chiriaș.

Legea vorbind de proprietarul care și-a vândut sau închiriat nu alt imobil, căruia i-a luat dreptul de a mai cere evacuarea, s'a referit la proprietarul a cel puțin două imobile, iar nu la proprietarul care locuind într'un imobil ce nu era proprietatea sa și-a închiriat proprietatea sa unică.

Numai așa se poate explica expresiunea de alt imobil, întrebuițată de legiuitor, care presupune existența a cel puțin două imobile.

Dovezile că, acesta e adevăratul sens al dispozițiunii din lege, care, cum foarte bine constată Curtea, a voit să lovească în speculanți de imobile, abundă.

Intr'adevăr, atunci când legiuitorul a voit să lovească în proprietarul unui singur imobil, a știut s'o spue în art. 2 al. b în care vorbind de categoriile de locatari exceptați dela evacuare, le pune condiția ca să nu-și fi vândut sau închiriat imobilul lor din localitate. Ei pierd beneficiul exceptărei dela evacuare chiar dacă au avut un singur imobil, vândut sau închiriat. În cazul speței de mai sus însă, legiuitorul s'a gândit la proprietarul a cel puțin două imobile și de aceea a întrebuițat expresia de alt imobil. Această intenție rezultă în mod neîndoios din desbaterile parlamentare, întrucât amendamentul propus de deputatul Racoviță în sensul susținerii apelantului n'a fost luat în seamă.

În fine o a treia chestiune rezolvată prin hotărârea ce adnotăm este aceea de a se ști, dacă evacuarea prevăzută de art. 2 al. c, urmează a se face din toate camerele ocupate de chiriaș, sau numai din camerele de cari proprietarul are nevoie pentru a satisface, ceea ce legiuitorul numește, nevoile imperioase ale familiei sale.

Oricât de inechitabilă ar părea, la prima vedere, soluțiunea consacrată de Curte, ea este singura care se impune față de textul precis al legii, față de intențiunea legiuitorului rezultând clar din desbaterile parlamentare.

Textul legii e limpede și nesusceptibil de interpretare. „Va putea evacua pe chiriași proprietarul care...” întrunește toate condițiile ce urmează. Din moment ce condițiile sunt întrunite, evacuarea chiriașului se impune. Dacă cu toată claritatea textului mergem la desbaterile parlamentare pentru a vedea intenția legiuitorului, constatăm ca ea a fost cu totul în sensul soluțiunii consacrate de Curte. Ministrul de Justiție spune că recunoaște că măsura din art. 2 al. c e „o inovație foarte periculoasă pentru chiriași, care se impune în interesul familiei, și în interesul păcii ce trebuie să domnească într'un cămin în care conflictele între proprietar și chiriaș au luat proporțiile unui permanent scandal”.

Acest scandal nu poate înceta decât prin acordarea evacuării totale.

Chiriașul — o spune tot Ministrul Justiției — va fi plăsat cu precădere și urgență de către Oficiul de închiriere.

Încetul cu încetul dispozițiunile puțin clare și îndelung criticate din legea chiriilor din Aprilie 1922 sunt limpezite de jurisprudență și aplicate în

asa fel ca litigiile dintre cele două tabere, proprietari și chiriași, să fie soluționate în acordul cel mai echitabil.

Din nenorocire însă, atunci când jurisprudența printr'o muncă asiduă, reușește să fixeze sensul puțin clar al dispozițiunilor dintr'o lege, o nouă lege tot atât de imperfectă îi ia locul. — Jurisprudența de după război în materie de locațiune are caracterul de provizorat al legislației pe care o însoțește și chiar dacă eforturile doctrinei și jurisprudenței din punct de vedere științific nu pot aduce nici un progres în domeniul general al dreptului, munca depusă de juriști în această direcție trebuie relevată, căci ea face parte din eforturile făcute pentru refacerea grelei situațiuni create de război.

A. M. ANDRONIU
Avocat

CURTEA DE APEL, BUCUREȘTI SECȚIA IV-a

Audiența dela 10 Decembrie 1921

Preșidenția d-lui N. N. SĂULESCU, Consilier
Societatea anonimă „Saradax” cere autorizarea de funcționare cu
Ministerul Public
Decizia comercială No. 81

Societate anonimă. — Autorizație. — Dreptul instanțelor judiciare. — Clauze de rambursare și de retragere. Dacă sunt de ordine publică? — Art. 77, 138, 160, 170 c. com., art. 948, 968 și 984 c. civ.

1. Legea obligând societățile a supune actele lor autorizățiunii instanțelor judiciare, nu a prevăzut ca fiind de ordine publică decât formalitățile prevăzute de art. 138 cod. com., iar nu și fiecare stipulațiune din statute.

2. Dreptul de rambursare poate forma obiectul unei clauze de prohibire de plată fiind un drept de interes particular, însă dreptul de retragere nu poate fi oprit, implicând chestiunea libertății individuale, este de ordine publică, și nu se poate derogă prin statute.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de Societatea anonimă româno-armeană de export „Saradax” prin petiția No. 4974/921 în contra sentinței No. 702/921 a Tribunalului Ilfov s. I com., prin care sentință Tribunalul a respins cererea de autorizare de a funcționa a societății, pe motiv că statutele societății, în art. 7, 9 și 16, ar fi contrare dispozițiunilor legii în art. 170, 160 și 77 cod. com.;

Având în vedere concluziunile orale și scrise ale părții, precum și concluziunile d-lui procuror-general;

Având în vedere că societatea prin reprezentantul său, a depus o modificare autentică de Tribunalul notariat Ilfov sub No. 26893/921 a art. 7 din statute, în sensul art. 170 cod. com., astfel că punctul acesta urmează a fi înlăturat din discuțiune;

Având în vedere art. 9 din statute, criticat prin sentința apelată;

Având în vedere că art. 9 dispune: „Mărirea capitalului social, votată de adunarea generală este opozabilă tuturor acționarilor și nu se poate cere rambursarea valorii acțiunilor”, pe când art. 160 cuprinde următoarele: „Asociații cari nu primesc deciziunile... au dreptul de a se retrage din societate și de a obține plata părților sau acțiunilor lor în proporțiune cu activul social ce ar rezulta după ultimul bilanț aprobat”;

Considerând că Tribunalul văzând în termenii art. 160 dispozițiuni obligatorii, cari cad în cenzura instanței pe baza art. 138 cod. com. și găsim o strânsă legătură între retragerea acționarului și rambursarea acțiunilor, a hotărât că dispozițiunea statutară e în neconformitate cu legea;

Considerând că în Italia există într-adevăr o controversă asupra dreptului de retragere a asociatului disident, majoritatea doctrinei și a jurisprudenței privind acest drept ca de interes privat, minoritatea ca de ordine publică, dispozițiune de altfel viu criticată în Franța;

Considerând că legea obligând societățile a supune actele lor autorizațiunii instanțelor judiciare, nu a putut să prevadă ca fiind de ordine publică decât formalitățile prevăzute de art. 138 cod. com., iar nu și fiecare stipulațiune din statute;

Că legea fixând oarecare normă pentru înființarea societății anonime, a luat o serie de dispozițiuni care garantează mersul regulat al asociațiunilor de capitaluri, dar n'a înțeles prin aceasta a pune o stavilă liberelor convențiuni ale părților;

Că astfel protecțiunea unui singur acționar, sau a unei părți de acționari, în privința măririi capitalului, pe motiv de protecțiune a libertății individuale, măsură de ordine publică, nu este întemeiată, majoritatea acționarilor având dreptul de a decide despre soarta societății, fiind în joc numai interese particulare; că ar fi aproape o contradicțiune flagrantă în acordarea dreptului majorității de a statua asupra reducerii de capital și asupra disolvării anticipate a societății și în recunoașterea în același timp a dreptului unei părți de a se opune sau de a se retrage în mod intempestiv, ceea ce poate avea ca rezultat anihilarea folosului capitalului în curs de exploatare; că tot atât de puțin temeinică este facultatea, de drept strict, de retragere, bazată pe art. 1104, 1117, 1138 c. civ. italian, identice cu art. 948, 964, 984 c. civ. român, întrucât nu este vorba de obligațiuni nedeterminate sau pe care părțile nu le-au putut prevedea, ci de obligațiuni la un risc, perfect valabile pe baza art. 947 cod. civ., riscul fiind chiar unul din elementele curente ale operațiunilor comerciale; că atât din considerațiunile care cărmuesc interesele majorității, cât și din noile tendințe în drept, protecțiunea exagerată a obligațiunii individuale rămâne ca aspectul unui drept întârziat;

Că de altminteri art. 9 din statute nu exclude retragerea, ci numai rambursarea, risc pe care acționarul a putut să-l ia asupra sa și în privința căruia nici minoritatea doctrinară nu ridică obiecțiuni;

Că de altfel în asociația care prevede acțiuni uniforme la purtător, retragerea se operează prin vinderea acțiunilor și rambursarea este legată de cota bursei, libertatea acționarului nefiind stânjenită, iar dreptul lui la rambursare fiind sancționat prin consimțire la convențiunea aleatului;

Că retragerea chiar are cu totul alt aspect în societățile cooperative sau pentru acțiuni nominative, decât în societățile anonime pe acțiuni, fiindcă pentru cele dintâi retragerea e reglementată chiar prin lege și transferarea acțiunilor controlată, pe când acțiunile la purtător sunt de-a dreptul la libera dispoziție a purtătorilor;

Că retragerea din societate fiind posibilă, acționarul se liberează de obligațiunile sale la acea dată, iar dreptul distinct la rambursare a putut face obiectul unei obligațiuni valabile, cum s'a văzut mai sus, astfel că clauza nu este ilegală;

Având în vedere critica adusă art. 16 din statute și anume că cumpărarea de imobile urbane fiind după

codul nostru un act civil, nu ar putea face obiectul unei societăți comerciale, dreptul ei fiind limitat prin art. 77 cod. com. la fapte de comerț;

Considerând că conform art. 236 cod. com. societățile civile putând împrumuta formele societății prin acțiuni, împrejurarea că cumpărarea și vinderea de imobile, sunt în dreptul nostru acte civile, spre deosebire de codul italian, nu exclude acest obiect al societății, ci determină numai natura lui;

Că astfel fiind apelul este întemeiat și cată a fi admis.

Pentru aceste motive, Curtea, de acord cu d-l procuror general, admite apelul făcut de Soc. anonimă româno-armeană de export „Saradax“, etc.

(ss) N. N. Săulescu; Gr. Pherekyde; G. Slătineanu
Grefier (s) N. S. Zodie.

NOTA. — Mărirea țării noastre după război ne-a adus bogății, care trebuie puse în valoare și ne-a lărgit cercul de viață stimulând inițiativa particulară. Capitaluri s'au investit în afaceri de comerț și industrie. Spiritul de asociație s'a dezvoltat, puterea individuală fiind prea mică față de capacitatea tehnică și mijloacele financiare, pe cari marile întreprinderi de astăzi le cer. În aceste împrejurări noi, justiția, chemată a asigura un mers normal în viața asociațiunii lor, ce se alcătuesc și-a mărit mult rolul. O piidă de examen atent, de motivare juridică îngrijită ne dă Curtea de Apel s. IV-a, în decizia la care am adăugat această notă.

Punctele de drept, puse în discuție, ne sugerează o chestie prealabilă. Care este caracterul autorizației tribunalului, cerută de art. 138 c. com., la înființarea societății anonime?

Este o teorie în care se susține că rolul tribunalului și al ministerului public nu este de natură contencioasă. În autorizarea sau respingerea cererii de înființare a societății nu avem o hotărâre cu autoritate de lucru judecat. Acela căruia i s'a respins cererea, poate reveni cu o nouă cerere. Instanța judiciară nu are decât o atribuție de simplă verificare, dacă s'au îndeplinit formalitățile cerute de lege. Numai funcțiunea de verificare, este utilă, fiindcă cenzura, controlul preventiv, amestecul autorității în convențiunile particulare micșorează încrederea și inițiativa¹⁾.

Este o altă teorie, în care se susține că tribunalul și ministerul public nu trebuie să se mărginească la o simplă verificare juridică. Instanța judiciară trebuie să mai cerceteze dacă actul constitutiv și statutele nu ating bunele moravuri și ordinea publică²⁾.

Fără a fi partizanul multor formalități și al excesului în garantarea drepturilor individuale, toate acestea fiind contrarii spiritului, ce însuflește dreptul modern, dar o cercetare mai scrupu-

1) A. Degre, *Scrieri Juridice*. T. III, pag. 38 și urm.; *Pandectele Române*, anul I, No. 6, partea II, p. 183 și urm., cu nota d-lui avocat M. Valerianu.

2) M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț*, vol. V, pag. 496 și urm.

loasă a instanței judiciare cadrează cu timpul nostru, când societățile anonime s'au înmulțit iar buna credință a acționarilor a fost de multe ori înșelată. În legislația noastră comercială anterioară aveam pentru înființarea societăților anonime autorizația guvernului³⁾. Această instituție politică s'a arătat însă favorabilă față de unii, nefavorabilă față de alții și nu îndeajuns de cunosătoare a moralității părților. Interesele publice au fost însă mult păgubite. Din această pricină autorizația guvernului a fost înlocuită în 1887 cu autorizația justiției. Iată de ce rolul instanței judiciare trebuie să fie mai mult decât o verificare: Să cerceteze nu numai forma, dar întru câtva și fondul.

Până unde trebuie să se întindă însă puterea de apreciere a instanței judiciare? În privința formei: îndeplinirea dispozițiilor art. 138 c. com., în privința fondului: paza dispozițiilor prevăzută în art. 5 c. civ. Din moment ce aceste 2 condițiuni au fost îndeplinite, părțile intră în domeniul art. 969 c. civ., care dispune că convențiunile legal făcute au putere de lege.

Pe temeiul acestor motive dreptul de retragere și de plată în societățile anonime cu acțiuni la purtător sunt de interes particular, putând face obiect de învoială liberă între părți. Iată o chestie de interes teoretic și practic, pe care Curtea de Apel a deslegat-o foarte bine.

În expunerea de motive a art. 158 c. com. ital., se prevede că fuziunea societății, întregirea sau sporirea capitalului social, prelungirea termenului, schimbarea obiectului sau scopului societății, fără o rezervă expresă în actul constitutiv sau statute, în toate aceste cazuri este drept a se acorda asociaților nemulțumiți puțința de a se retrage din societate și plata acțiunilor⁴⁾. Din redacția și spiritul acestei părți citate reiese că în actul constitutiv și statute se poate împiedeca retragerea acționarului și plata acțiunilor în caz de prelungire a termenului și sporire a capitalului. Ideia reiese în special din cuvintele: «fără o rezervă expresă în statutele și actul constitutiv».

Această idee este primită și în doctrina italiană. Se face însă o deosebire între dreptul de retragere și cel de plată. Cel dintâi, privind libertatea individuală, este de ordine publică; cel din urmă, privind chestia bănească, este de interes particular⁵⁾. Cu privire la dreptul de retragere Vivante spune că el fiind inalienabil actul constitutiv și statutele nu-l poate opri⁶⁾. Vidari, întemeindu-se pe considerațiunea că acționarul,

în privința intereselor sale este propriul său judecător, susține ideea contrarie⁷⁾.

Discuția între acești protagoniști ai doctrinei italiene a împărțit jurisprudența în Italia în două părți. O parte este pentru valabilitatea clauzei de renunțare, alta, pentru nevalabilitate⁸⁾. Dacă o discuție s'a ivit asupra clauzei de retragere asupra clauzei de renunțare la plată, toți autorii sunt de acord că ea este valabilă. Interesul teoretic și practic în discuția valabilității clauzei de renunțare, atât asupra dreptului de retragere, cât și asupra dreptului de plată se prezintă numai în societățile cooperative, sau în societățile anonime cu acțiuni nominative, fiindcă aici retragerea și transmiterea acțiunilor sunt supuse unor anumite formalități. În societățile anonime cu acțiuni la purtător, interesul se reduce cu totul, acționarul putând înstrăina titlul fără nici o formalitate.

Doctrina franceză admite în societățile cu capital schimbător, retragerea asociatului având dreptul de a-și lua partea de capital, pe care a depus-o, nu cota parte din activul social. Dreptul de retragere poate fi supus condiții sau termenului, după cum poate fi suprimat⁹⁾. Retragerea și liberarea de obligațiunile sociale se face prin vânzarea acțiunilor. Rațiunea, pe care se întemeiază, este că societatea rămâne iar persoanele se schimbă. Numai astfel se armonizează interesul individual cu interesul colectiv în marile întreprinderi, cari cer timp îndelungat și capital mare¹⁰⁾.

În doctrina română se admite clauza de renunțare la dreptul de retragere în caz de prelungire a termenului. Motivul de justificare este că acționarul își dă seamă de situația viitoare a societății și că el nu este expus să încerce nici un prejudiciu putând negocia acțiunile. Nu tot astfel este cu clauza de renunțare la dreptul de retragere în caz de sporire al capitalului. Când în actul constitutiv și statute se prevede dreptul adunării generale de a spori ori când și la orice sumă capitalul social, clauza de renunțare nu este valabilă. Sporirea capitalului în chip nedeterminat ascunde situațiuni neașteptate. Prin clauze de stil s'ar înlătura măsurile legale luate pentru protecția acționarului. Voința majorității ar sacrifica interesele minorității. Într-o singură împrejurare clauza de renunțare este valabilă: Când sporul de capital este fixat la o sumă anumită. În acest caz acționarul dându-și seamă de mij-

7) E. Vidari, Corso di Diritto Commerciale. V. II, ed. 5 No. 1347.

8) Pandectele Române, anul I, No. 10, partea III a, pag. 165 cu nota d-lui I. N. Fintescu în care se arată mersul juris. italiene asupra acestui punct.

9) Ch. Lyon Caen & L. Renault, Traité de Droit Commerciale, t. II, No. 1040.

10) E. Thaller, Traité Générale Théorique et Pratique de Droit Commerciale. Des Sociétés Commerciales, t. II, No. 860.

3) Regulamentul din 6 Februarie 1868.

4) Expunerea de motive din cod. com. ital. Eft. Antonescu. Cod. com. adn. vol. II, pag. 299.

5) Pandectele Române, loco cit. cu nota d-lui avocat M. Valerian.

6) C. Vivante, Trattato di Diritto Commerciale, v. II, No. 510.

loacele sale financiare nu poate fi victima surprinderii ¹¹⁾.

Ultimul punct de drept, pe care Curtea îl rezolvă de asemenea foarte juridic, este că societățile comerciale pot să facă și acte civile, în speță pot cumpăra și vinde imobile. Curtea își sprijinește această soluție pe argumentul de text scos din art. 236 c. com. La acest argument se poate adăoga și argumentul de rațiune că persoana fizică — comerciantul — putând face această operațiune, nu este niciun motiv ca persoana morală — societatea — să fie oprită a face aceeași operațiune.

P. VASILESCU

Doctor în Drept din Paris, Avocat

CURTEA DE APEL DIN CHIȘINĂU SECȚIA I

Audiența dela 19 Octombrie 1922

Președinția d-lui HARALAMB OJOGA, Consilier

Anastasia N. Brăileanu cu Nicolae și Parascovia Veșcă

Decizia civilă No. 137

Succesiune. — Văduvă săracă. — Dreptul ei la succesiunea soțului său în concordanță cu copii acesteia rezultați din altă căsătorie. — Cum este reglementată prin legile ruse? — În caz când legile locale sunt insuficiente asupra soluționării speței, ce texte trebuiesc consultate? Art. 65 din legea rusă pentru organizarea Basarabiei din 29 Februarie 1828. — Interpretare.

După art. 63 din legea rusă, pentru organizarea Basarabiei din 29 Februarie 1828, în această provincie procesele se judecă după legile locale, iar acolo unde ele sunt insuficiente, se aplică și legile rusești; drept legi locale se recunosc Hexabiblul lui Armenopol, Manualul lui Donici și Hrisovul lui Al. Mavrocordat din 1785.

Prin insuficiența legilor locale, trebuie să se înțeleagă lipsa completă a unei dispozițiuni în acele legiuri privitoare la speța supusă judecării; neclaritatea și contradicțiile ce există în legiurile basarabene, trebuie elucidate prin consultarea textelor din cari au fost împrumutate, cari sunt monumentele legislative romano-bizantine, codul lui Justinian, Novelele și Bazilicalele.

După dispozițiunile cuprinse în dreptul local basarabean, văduva săracă, când vine la succesiunea soțului său, în concurență cu copii acestuia rezultați din altă căsătorie, primește partea ce i se cuvine în plină proprietate pe câtă vreme, atunci când vine în concurență cu copii ei proprii, porțiunea ei este numai în uzufruct.

Curtea,

Asupra apelului introdus în termen de Anastasia N. Brăileanu, contra sentinței civile No. 210 din 27 Mai 1922, a tribunalului Chișinău, secția II-a;

Având în vedere că apelanta, prin petițiunea înregistrată la No. 21830 din 21 Dec. 1922, a cerut tribunalului ca să fie recunoscută ca singura moștenitoare

a defuncților ei părinți, Nicolae și Parascovia Veșcă, a căror fiică legitimă este, ne mai fiind nici un alt moștenitor;

Având în vedere și acțiunea introdusă de Ecaterina Veșcă, contra Anastasiei N. Brăileanu, apelanta, ea, contradictoriu cu aceasta, să i se recunoască dreptul de succesoare la 1/4 din averea defunctului ei soț Nicolae Veșcă, tatăl apelantei, acțiune care a fost conexată de tribunal cu cererea de mai sus a Anastasiei N. Brăileanu;

Având în vedere că tribunalul, prin sentința apelată, a admis cererea Anastasiei N. Brăileanu recunoscându-i calitatea de fiică legitimă și moștenitoare a defuncților ei părinți și dreptul de a dobândi trei părți din averea lor; a admis și cererea Ecaterinei Veșcă, căreia i-a recunoscut calitatea de soție legitimă a defunctului Nicolae Veșcă și dreptul de a dobândi în plină proprietate a patra parte din averea rămasă pe urma acestuia;

Având în vedere că, din susținerile părților și actele dela dosar, se constată în mod neîndoios că, apelanta este unica descendentă fiică legitimă din prima căsătorie a defunctului N. Veșcă, iar intimata Ecaterina Veșcă este a doua soție a numitului defunct;

Având în vedere că apelanta, a susținut că în dreptul local basarabean, soția care vine în concurență cu descendenții soțului defunct, fie aceia rezultați din căsătorie cu ea, fie dintr-o altă căsătorie, primește un sfert din avere în uzufruct, cu condițiunea de a fi fost fără zestre și săracă; că, intimata a adus ca zestre la măritișul ei cu defunctul său soț o prăvălie, iar la moartea acestuia găsimu-se în casă peste 140.000 lei, și i-a înșușit și că în timpul vieții sale, defunctul a înstrăinat averea imobilă fiului vitreg al intimatei, astfel că dânsa ca soție înzestrată și cu avere, nu are drept la succesiune, cerând în mod subsidiar dovada suplimentară cu martori, spre a dovedi că, înstrăinarea făcută de defunct fiului intimatei a fost gratuită, că registrul ce a depus este scris cu mâna defunctului și că a intrat în casă abia după două săptămâni dela moartea acestuia.

Având în vedere că intimata, a susținut că, din dispozițiunile precise coprinse atât în Hexabiblul lui Armenopol (cartea V. titlul VIII), cât și în Manualul lui Donici (cap. XXXIII, § 8) se vede lămurit că, văduva fără zestre și săracă are drept la o parte din averea rămasă pe urma soțului ei dacă după el rămân 3 copii, iar, dacă rămân mai mulți, văduva ia o parte egală cu a unui copil; partea moștenită de văduvă îi revine în plină proprietate, dacă nu vine în concurență cu proprii ei copii și numai, în uzufruct, când vine în concurență cu proprii ei copii sau în cazul când dânsa se recăsătorește; că a dovedit că, cu ocaziunea căsătoriei cu defunctul, nu a avut zestre și că a fost deci săracă la moartea lui, astfel că trebuie să i se recunoască în plină proprietate dreptul la un sfert din averea rămasă pe urma soțului său, opunându-se la admiterea dovezii cu martori;

Având în vedere că, spre a vedea dacă apelul este sau nu fondat, urmează să examinăm în prealabil după care lege trebuie să se determine dreptul pretins de intimată în succesiunea soțului său;

Considerând că, în art. 63 din legea rusă pentru organizarea Basarabiei, din 29 Februarie 1828 se spune: „În afacerile de judecată se iau de bază legile provinciei, iar acolo unde ele se vor dovedi insuficiente, se vor aplica și legile rusești“;

Că drept legile locale s'au recunoscut întotdeauna Hexabiblul lui Armenopol, Manualul lui Donici și Hrisovul lui Alexandru Mavrocordat din 1785, cunoscut fiind că cele dintâi două cuprind norme de drept bizantin, Donici cuprinzând și câteva din obiceiurile pământului;

11) M. A. Dumitrescu, Codul de Comerț, vol. 6, Soc. anonime, No. 2063, 2065, 2066.

astfel că în Basarabia trebuie să se aplice dispozițiunile coprinse în ele și numai în caz de insuficiența acestora, legile rusești;

Chestiunea ce se înțelege prin „insuficiența legilor locale basarabene“ a fost timp îndelungat viu controversată, instanțele ruse fiind nedumerite și pornite să aplice cât mai mult dreptul rus, înlăturând legiurile basarabene;

Că însă Casația rusă printr'o importantă serie de deciziuni a arătat că, prin „insuficiența legii“ trebuie să se înțeleagă lipsa completă a unei dispozițiuni în acele legiuri privitoare la speța supusă rezolvării justiției, cum ar fi chestiunea dreptului de autor sau alta asemănătoare, în cari cazuri numai neputându-se aplica dreptul basarabean, trebuie să se aplice acel rus;

Că neclaritatea și contradicțiile ce există în legiurile basarabene, trebuie elucidate prin consultarea textelor din cari au fost imprumutate, adică monumentele legislative romano-bizantine, codul lui Justinian, Novelele și Basilicalele (*Erbiceanu*, „Legiuri locale basarabene, I, deciziile Senatului, Oc. 59/85, 25/86, 117/94, 58/97, 9/902, 74/910, 78/911 și în special 72/900 și 135/909 (afacerea Vartic) ambele publicate în opera citată, pag. 148 și 177);

Doctrina rusă reprezentată în special prin opera profesorului *Caso*, „Dreptul bizantin în Basarabia“ și monografia lui Pergament, „Aplicarea legilor Armenopol și Donici“, a susținut de asemenea cu puternice argumente, aplicabilitatea în Basarabia a dreptului romano-bizantin cuprins în legiurile locale moldovenești și aplicarea dreptului rus, numai în cazurile când chestiunea dedusă în judecată nu este rezolvată de acel drept (*Erbiceanu*, op. cit.);

Având în vedere că, privitor la dreptul de succesiune al văduvei sărace în averea bărbatului, găsim dispozițiuni atât în Armenopol (cartea V, titlul VIII) cât și în Donici (cap. XXXIII, § 8) cari în conformitate cu normele de drept expuse mai sus, urmează să fie interpretate avându-se în vedere și izvoarele lor istorice coprinse în dreptul romano-bizantin și anume Novelele lui Justinian 53 și 117 și Basilicalele;

Având în vedere că la Romani, conform legii celor 12 table, soția nu venea la moștenirea soțului său, de cât atunci când în momentul morții acestuia, fiind încă în manu mariti, era considerată loco filiae și venea la moștenire în această calitate;

Că mai târziu dreptul pretorian, în lipsă de alte rude, a chemat pe soțul supraviețuitor la succesiunea soțului predecedat;

Justinian prin Novela 53, c. 6, a acordat în caz de căsătorie fără zestre sau donațiune propter nuptias, atât femeii, cât și bărbatului săraci, un drept de succesiune reciprocă de a patra parte în plină proprietate din averea soțului predecedat, chiar față de copii săi și oricare ar fi numărul lor;

Același împărat prin Novela 117, c. 5, a cărei dispozițiuni cu modificarea privitoare la dreptul bărbatului, au trecut în Basilicale și deci în dreptul local basarabean, a acordat văduvei sărace un drept de succesiune în averea bărbatului său care a lăsat oarecare stare. Quantumul acestui drept a fost fixat la un sfert în plină proprietate din averea rămasă, când văduva vine în concurență cu cel puțin trei moștenitori ab intestat, rude de sus sau de alături și la o porțiune virilă, când numărul acestora este mai mare;

Când văduva vine în concurență cu copii, dacă aceștia sunt din altă căsătorie și mai puțin de trei, dânsa primește în plină proprietate a patra parte din avere, iar dacă sunt mai mulți, primește numai o porțiune

cât un copil, dar dacă vine în concurență cu copii ei proprii, atunci partea ei este numai în uzufruct. În toate cazurile porțiunea sa nu poate fi mai mare de 100 libre aur. Prin această novelă s'a abolit dreptul de succesiune al bărbatului acordat prin novela 53. c. 6. Este bine înțeles că, conform dreptului pretorian, în lipsă de alți moștenitori legali, văduva săracă sau bogată moștenește întreaga avere a soțului ei (*Maynz*, *Droit Romain*, ed. V, vol. 3, § 378, pag. 309; *Cuq*, *Les Institutions juridiques des Romains*, ed. 1908, pag. 853,—4; *Alexandresco*, *T* 3, par. 2, pag. 197 și 106, nota 1; *Degrea*, *Scrieri juridice*, t. 1, pag. 171);

Basilicalele au reprodus întocmai dispozițiunile novelei de mai sus, privitoare la drepturile văduvei sărace, însă dânsese, inspirându-se și din Novela 53, recunosc și bărbatului sărac aceleași drepturi de succesiune în averea soției (Basilicalele, ediția Heimbach, vol. III, cartea XXVII, titlul XII, pag. 315 și 316; *Degrea*, op. și pag. cit.; *Alexandresco*, ibidem). *Armenopol* în cartea V, titlul VIII, sub No. 1780 și 1781 (ediția min. just. pag. 429) recunoaște femeii sărace fără zestre, ca și bărbatului sărac aceleași drepturi de succesiune reciproce, pe cari le recunosc și Basilicalele, implicit Novela 53 și 117, iar sub No. 1782 (idem, pag. 430) reproduce Novela 52 a Împăratului Leon, prin care dreptul văduvei sărace se întinde, în sensul că i se recunoaște un drept deplin de proprietate asupra averii soțului său, chiar când vine în concurență cu proprii ei copii, cu condițiunea de a nu se recăsătorii; dacă se recăsătorește, pierde dreptul de proprietate asupra averii ce i s'a atribuit, care trece asupra copiilor, dânsa rămânând numai uzufructuară;

Donici în cap. XXXIII, § 8, reproduce aceleași dispozițiuni cuprinse în Basilicale, privitor la dreptul femeii fără zestre și sărace în averea soțului;

Având în vedere că, din toate dispozițiunile de drept aplicabile în Basarabia, ce am expus mai sus, rezultă, fără posibilitatea unei alte interpretări, că văduva săracă când vine la succesiunea soțului său în concurență cu copii acestuia rezultați din altă căsătorie, primește partea ce i se cuvine în plină proprietate, iar nu în uzufruct, parte ce variază după numărul acestor copii, și cum în speță, pe urma defunctului a rămas un singur copil, apelanta, dreptul intimei ar fi asupra unei părți din acea avere în plină proprietate, dacă s'ar stabili în fapt că este săracă;

Având în vedere că romaniștii citați mai sus, interpretând novelele 53 și 117, arată că prin văduvă săracă se înțelege aceia care n'a avut zestre sau donațiune ante nuptias, din care cauză, în aceste novele dânsa este indiferent denumită *indotata*, *inups pauper*, (*Maynz*, loc. cit. nota 1; *Cuq*, loc. cit. nota 4);

Cum însă din textele lui Armenopol și în special a lui Donici, pare a rezulta că soția spre a putea veni cu drepturile de văduvă săracă trebuie să fie și fără zestre și săracă la moartea soțului, vom examina dacă intimata se găsește în ambele aceste situațiuni;

Că din toate cele de mai sus, Curtea și-a făcut convingerea în fapt, că intimata la mărișul ei cu defunctul Nicolae Veșcă nu a avut zestre și că la moartea lui a fost săracă, astfel că în calitatea ei de văduvă săracă, față de împrejurarea că concurează la succesiunea aceluia cu un copil ce nu este al ei, dreptul ei în acea succesiune este de o pătrime în plină proprietate;

Că așa fiind, pentru motivele redactate de d-l consilier P. Davidescu, Curtea, respinge etc.

(ss) H. Ojoga, P. Davidescu, C. Panaitescu

NOTĂ. — Deciziunea ce publicăm, redactată

în mod remarcabil de distinsul consilier d-l Petre Davidescu, arată geneza juridică a dispozițiilor înscrise în art. 684 c. c., cu privire la dreptul de moștenire al văduvei sărace. Pentru amănunte și expunerea evoluției istorice a dreptului de succesiune al văduvei sărace, ne referim la Comentariile de Drept Civil ale d-lui D. Alexandresco, vol. III, partea II, p. 197—217.

Chestiunea are, pe lângă însemnătatea ei doctrinală, o importanță socială de netăgăduită actualitate, astăzi când problema unificării dreptului preocupă toate spiritele și când statutul moral, juridic și politic al femeii urmează să primească o modificare conformă cu ideile dominante ale epocii.

Regimul legal al dreptului de succesiune al femeii este o strigătoare pagină de inechitate, înscrisă în codul nostru civil.

Practica judecătorească a înregistrat și înregistrează, mereu, numeroase cazuri când, femeia este lăsată aproape muritoare de foame pentru ca cea mai mare parte a succesiunii și fie atribuită unor rude îndepărtate, străine de orice sentiment real de afecțiune și față de cari devoluțiunea succesorală nu poate fi comparată decât cu găsirea pe drumul public, de către un norocos necunoscut, a unei pungi cu bani sau a unui obiect de valoare.

Această concepțiune, profund anti-umană, a legiuitorului a fost abandonată de legea excepțională în vederea stărei de război, promulgată cu Decretul-Regal No. 3243 din 21 Dec. 1916, care, prin art. 13, a modificat, temporar și numai pentru cei chemați sub arme, structura juridică al devoluțiunii succesorală.

Potrivit acestui text, văduva celui chemat sub arme are, asupra bunurilor succesiunii soțului încetat din viață sub drapel, un drept de moștenire, în plină proprietate, care este:

- a) De o treime, dacă defunctul lasă un descendent;
- b) De o pătrime, dacă lasă doi sau mai mulți descendenți;
- c) De o jumătate, când soția vine în concurență cu părinți, frați sau surori, ori descendenți ai acestora;
- d) În lipsa rudelor de mai sus, soția moștenește întreaga avere.

Legiuitorul român ar trebui să fie consecvent cu el însuși la o viitoare modificare a codului civil, înlocuind actualul art. 684 cu dispozițiunile textului ce am menționat.

În ceea ce privește chestiunea de a se ști, dacă dreptul văduvei sărace, de a lua o cotă parte din succesiunea soțului, este un drept de creanță sau de succesiune, doctrina și jurisprudența au consacrat această din urmă soluțiune (Vezi, în acest sens: *Alexandresco*, III, partea II, p. 214—215

cu trimiterile; *Cas. I*, No. 217/901, pronunțată după divergență, *Curierul Judiciar* No. 47/901, cu o notă a d-lui Alexandresco; *Cas. I*, No. 625 din 1914, *Curierul Judiciar*, No. 28/915; *M. Rarincescu*, *Pandectele Române*, anul I, 1921, caetul 2, partea II, p. 37).

Dreptul de succesiune al văduvei sărace poate fi cumulat cu dreptul de creanță în succesiunea bărbatului, pentru habitațiune, vestimintele anului de doliu și alimente (art. 684 și 1279 c. civ.) (vezi, în acest sens: *C. Ap. Buc.*, 15 Martie 1920; *Pand. Rom.* loc. cit. cu o notă de *M. Rarincescu* și trimiterile la doctrină și jurisprudență; a se consulta și *Curierul Judiciar* No. 72/903, No. 73/906 și No. 22/910).

TRAIAN ALEXANDRESCU

Avocat

JUDECĂTORIA OCOLULUI HERȚA-DOROHOI

Audiența dela 28 Octombrie 1922

Preșidenția d-lui TRAIAN R. SCRIBAN, Judecător
Carte de judecată No. 899

Erede aparent. — Vânzare — Terțiu dobânditor de bună credință? — Dacă este valabilă și față de adevăratul moștenitor? — Art. 1899 c. civ.

Majoritatea doctrinei și jurisprudenței admit teoria eredelui aparent. validând vânzările efectuate de eredele aparent, ori de câte ori terțul achizitor este de bună credință.

Echitatea și utilitatea socială cer, ca atunci când este un conflict între adevăratul succesori și terțul achizitor, să prevaleze drepturile acestuia, când reaua credință n'a fost dovedită.

Judecata,

Asupra acțiunii de față;

Având în vedere actele de la dosar și susținerile părților; Văzând acțiunea înreg. la No. 4095/922, prin care Ioan Mechiș din Suharău, dă în judecată pe Casandra V. Moșneguțu din Hudești, Sandu Hurmuz, Vasile S. Hurmuz și Casandra Hurmuz din Suharău, pentru a se hotări partajul averii rămase dela defunctul Ion S. Ursache;

Având în vedere, că, în fapt, se constată că, încetând din viață, acum 29 ani, Ion Sim. Ursache, pe urma sa a rămas o întindere de 3 hectare 59 arii, 80 c. arii pământ, pe care a stăpânit-o încontinuu soția sa Casandra V. Moșneguțu, timp de 19 ani, în lipsă de alte rude cunoscute care să reclame succesiunea, iar aceasta, după acest interval de timp, vinde pământul părăț lor, care-l stăpânesc încontinuu timp de aproape 10 ani;

Văzând că, reclamantul, cere admiterea acțiunii, pe motiv, că e văr primar cu autorul, rudă în al 4-lea grad, deci, are drept la moștenire în concurs cu văduva defunctului,

Văzând că, păratul cere respingerea acțiunii pentru că a cumpărat pământul, dovedind aceasta cu actul de vânzare-cumpărare aflat la dosar, alegând că a fost de bună credință, căci a crezut că vânzătoarea, care-i soția autorului, este singura succesoare a acestuia, conform art. 684 din cod. civ. în lipsă de alte rude;

Având în vedere, că, autorul a încetat din viață acum 29 ani, în care timp a stăpânit pământul soția sa legitimă peste 19 ani, care, la 24 Octombrie 1911, îl vinde părățului de azi, dată de când îl stăpânește acesta încontinuu sub nume de proprietar, neturbat de nimeni până acum, când reclamantul se ivește ca moștenitor;

Suntem, prin urmare, în fața aplicabilității teoriei eredului aparent;

Considerând că, până la proba contrarie, care nu s'a făcut, cumpărătorul e considerat de bună credință;

Văzând că, prin proba testimonială administrată în cauză, se constată că, vânzătoarea, trecea drept moștenitoare a soțului ei, fiind tratată ca atare în mijlocul societății, plătiind dările pământului, administrând, culegând fructele, vânzând, până când se ivește reclamantul de azi, cu pretenții de moștenitor, cerând, după aproape 30 ani de inacțiune, averea autorului;

Considerând că, «a identifica aparenta serioasă a unui drept cu dreptul însuși, corespunde unei necesități din cele mai vitale ale vieții juridice și anume, nevoiei de siguranță în raporturile numeroase și complexe, la care dă naștere activitatea juridică. A da o siguranță cât mai complectă indivizilor, trebuie să constituie preocupare fundamentală a legiuitorului, baza dreptului public și privat. Sentimentul siguranței este o condiție esențială a oricărei activități omenești în genere, celei juridice și economice în special» (din importantul articol a d-lui Alex. Cerban, profesor universitar. Despre rolul aparentei în Drept, publicat în *Curierul Judiciar* No. 20/922);

«Multiplicitatea și varietatea crescândă a raporturilor sociale au impus legiuitorului și jurisprudenței necesitatea de a merge atât de departe pentru a asigura stabilitatea relațiilor juridice, încât să ajungă la sacrificiul dreptului individual, pentru satisfacerea interesului superior al colectivității, atunci când un drept individual se găsea în conflict cu interesul general» (Alex. Cerban, *ibidem*);

În astfel de condițiuni, actele translativ de proprietate cu titlu particular, oneroase, consimțite de eredele aparent, făcute cu buna credință a terțului achizitor, sunt valabile;

Colin et Capitant, vol. II, p. 59, de acord cu jurisprudența, merge atât de departe cu admisibilitatea înstrăinărilor făcute de eredele aparent, încât declară valabile actele consimțite chiar de un curator numit în mod neregulat, însărcinat cu administrarea unei succesiuni vacante, pentru motivul că activitatea omenească, tinzând la dezvoltarea relațiilor economice, trebuie stimulată prin protecția legală întinsă asupra transmișorilor de proprietate, ca cele din specia ce se judecă azi;

Considerând, că majoritatea doctrinei și jurisprudenței constată, admite teoria eredului aparent, validând vânzările efectuate, dacă terțul achizitor este de bună credință, ceiace până la proba contrară, se presupune că există, conform art. 1899 din codul civil;

Că, atât echitatea, cât și utilitatea socială cer ca, atunci când este un conflict între adevăratul succesor și terțul achizitor, să prevaleze dreptul acestuia, când reaua credință n'a fost dovedită;

De altfel, legea din 9 Mai 1904, art. 7, par. ultim, consacra teoria proprietarului aparent care stăpânește «nomina suo», nu «nomina alieno» (Alexandresco, vol. VIII, p. 102, a se vedea și legea Consolidărilor petrolifere);

Că, prin analogie, urmează a aplica această teorie, or de câte ori avem în față un erede aparent și un cumpărător de bună credință care, față de un succesor neglijent, trebuie de preferat acestuia;

În codul civil român nu e nici o dispozițiune asupra eredului aparent, din principiile generale ale căruia ar rezulta că trebuie să se aplice regula *nemo plus juris transferre potest quam ipse habet*, evo uita dreptului însă și a gândirei umane, au ajuns în stadiul când aplicarea acestei maxime ar nesocoti adevărul netăgăduit în materie de interpretare, că rigoarea deducțiilor raționale, trebuie să cedeze or de câte ori se găsește în contradicție cu noțiunea superioară a echității și a interesului social, trebuind să se aplice maxima *error communis facit jus*, dând prioritate terțului achizitor de bună credință (*Curierul Judiciar* No. 20/911, Decizia Înaltei Curți de Casație, de unde am luat frazele de mai sus);

Doctrina franceză reprezentată prin *Planiol*, vol. III, 2060; *Demolombe*, II, 245, spune că, principiul riguros al codului civil trebuie să cedeze principiului superior de echitate și justiție (contra *M. A. Dumetrescu*, codul de Comerț comentat, II, p. 97, 98 urm.; *Huc*, vol. V, No. 270);

Demolombe, (Traité de l'absence, p. 292), cercând ca să dea un fundament juridic teoriei eredului aparent, îl găsește în ideea de mandat:

L'heritier apparent est procurator omnium bonorum cum libera administratione;

«Grâce à ce mandat, l'heritier apparent pourra donc vendre les immeubles, meubles et meubles incorporels»;

Aubry et Rau, Droit civil français, vol. II, ed. V și vol. VI, ed. 4, cer pentru validitatea actelor de înstrăinare a eredului aparent, 3 condițiuni și anume:

1) Un act cu titlu oneros, 2) buna credință a terțului și 3) ca eredele aparent să deie succesiunea ca rudă (parent), adică o persoană care să aibă calitatea de a succede;

Acești autori aplică eredului aparent teoria din materia absenței;

Laurent, Vol. IX, No. 567; *Baudry—Locantinerie et Wahl*, Vol. I, No. 955; *Fuzier—Herman*, art. 772, No. 16, discută chestiunea din punctul de vedere al trimiterei în posesiune, ceiace, din punctul de vedere al echității, nu are nici o valoare, căci ceiace importă, este buna credință a contractanților, nu formalitatea premergătoare dreptului de a stăpâni;

Jurisprudența franceză a variat mult asupra acestei chestiuni, astăzi ea însă este fixată definitiv asupra admisibilității actelor consimțite de eredele aparent;

Dacă, altă dată drepturile dobândite dela eredele aparent erau supuse nulității, azi însă ideea de drept în aplicările practice, trebuie să varieze în conformitate cu transformările individuale și sociale, care reclamă siguranța tranzacțiilor;

Jurisprudența română a fost întotdeauna constantă asupra teoriei eredului aparent, validând actele translativ de proprietate, oneroase, făcute de acesta terțului achizitor de bună credință;

În conflictele individuale se întâmplă adesea ori, ca o persoană să treacă de adevăratul moștenitor (*Coram populo*), care a putut vinde, plăti, etc., ... și atunci, într-o legislație modernă se naște o întrebare gravă, cum rămâne cu actele săvârșite de eredele aparent? Căci grija de căpetenie a legiuitorului trebuie să fie apărarea celor de al treilea cu atât mai mult, cu cât terții nu au nici un mijloc de a cunoaște pe adevăratul proprietar, căci, în specie, nu suntem într-o transmișiune de proprietate cu titlu particular, ci într-una cu titlu universal, care nu e supus la formalități;

Analogiile pe cari le face jurisprudența cu materia absenței, plăței, nu pot justifica juridic teoria eredului aparent, care are o altă bază socială, clădită pe interesul superior al colectivității. ce reclamă neconținut apărarea convențiilor ce leagă acordul de voinți a oamenilor;

Considerațiunea juridică pe care se reazămă teoria eredului aparent, este eroarea, lipsa de culpă a celui care a cumpărat dela unul care trecea în mijlocul societății, drept adevăratul proprietar, cu atât mai mult cu cât cea eroare nu e personală cumpărătorului, ea fiind bazată pe credința tuturor, că vânzătoarea era succesoarea decujusului;

În adevăr, vânzătoarea a stăpanit pământul 19 ani, cu titlu universal, iar cumpărătorul aproape 10 ani, deci, în fața neglijenței reclamantului de a-și valorifica drepturile, trebuie preferat cumpărătorul de bună credință, pentru că eroarea comună a tuturor și a lui, formează baza dreptului său de stăpânire, rămânând o acțiune bănească reclamantului în contra eredului aparent care a transmis bunurile;

Că, alegațiunea reclamantului că a tolerat pe vânzătoare (eredele aparent) în posesia pământului, e nefondată, căci, dacă e așa, de ce nu și-a reclamat dreptul, când a văzut că părătul a pus, prin cumpărare, stăpânire pe pământ? Dece, timp de 19 ani nu a făcut nici un act din care să rezulte că e moștenitor, cerând trimiterea în stăpânire, plătiind impositele? Evident numai pentru că nici el și cu atât mai mult nici cumpărătorul și nici mediul înconjurător n'a știut de existența dreptului său, pe care l'a găsit după 29 ani, ceiace duce la concluzia că *error communis*, trebuie să formeze baza pe care stă neclintit dreptul părătului cumpărător. (A se vedea admirabilul *Curs de drept civil* al ilustrului nostru profesor *Matei Cantacuzino*, ținut la Universitatea Iași cu studenții anului al II-lea);

Faptul că vânzătoarea n'ar fi fost trimisă în stăpânire, că deci, n'a putut vinde valabil, nu are bază juridică, căci nici nu a avut nevoie de exercițiul art. 653 c. civ., pentru că nu e nici reclamantă și nici nu intentă vre-o acțiune care să intereseze patrimoniul defunctului, singurul caz când i s'ar putea cere să fi fost întâi trimisă în stăpânire, deci, alegațiunea reclamantului e nefondată (vezi jurisprudența din *Em. Dan*, codul judecătoriilor de ocoale, p. 80, 81), iar, despre succesiune vacantă nu poate fi vorba de oarece, odată ce erede aparent a stăpanit ca moștenitoare, nu mai este cazul de a se pune chestiunea succesiunii vacante;

Văzând că, reclamantul, recunoaște că vânzătoarea a fost soția legitimă a defunctului și că a stăpânit încontinuu 19 ani, iar cumpărătorul aproape 10 ani;

Pentru aceste motive judecata respinge acțiunea, etc.

Judecător, (ss) Traian R. Scriban

NOTĂ. — Cartea de judecată mai sus reprodusă, remarcabilă prin exactitatea soluțiunei date și prin argumentațiunea bogată în citațiuni de doctrină și jurisprudență, face cinste magistratului care a redactat-o.

Judecătorul fiind chemat a se pronunța cu privire la valabilitatea unei vânzări imobiliare, consimțită de soția lui decujas, asupra unui bun rămas dela acesta, constată că soția trece în ochii tuturor drept moștenitoare a soțului ei, făcând în această calitate diferite acte de administrație și dispoziție cu privire la averea succesorală; în consecință, aplică în cauză teoria actelor facute de eredele aparent și validează vânzarea.

Cu drept cuvânt judecătorul recunoaște că opiniunea, care consideră nule actele de înstrăinare cu titlu oneros făcute de eredele aparent, este singură conformă cu principiile de drept și textele legislațiunei civile actuale, totuși admite că din punctul de vedere al echității și al interesului general, validitatea actelor de înstrăinare cu titlu oneros, se impune ca o necesitate socială, atunci când terțiul achizitor fiind victima unei erori invincibile, este de bună credință.

Cestiunea mai delicată, în speță, era de a se ști: dacă soția, în calitate de moștenitoare nesezinară, punându-se în stăpânirea moștenirei, fără a cere și obține dela justiție trimiterea sa în posesiune, putea fi considerată ca moștenitoare aparentă? În adevăr, s'ar fi putut susține că în asemenea împrejurări vânzarea făcută de soție n'ar fi valabilă și opozabilă moștenitorului real, deoarece eroarea în care a căzut terțiul, presupunând că a fost de bună credință, n'a fost invincibilă, ci din contra a comis o imprudență, fiindcă a avut posibilitatea să controleze și să constate că persoana cu care a contractat nu avea posesiunea legală a averii succesoriale. Această cestiune este controversată în doctrină, fiindcă unii autorii ca *Demolombe*, t. 14, No. 253; *Huc*, t. 5, No. 150; *Aubry et Rau*, t. X, § 639, pag. 402, nota 29, nu recunosc calitatea de moștenitor aparent aceluia, care nefiind moștenitor sezinar, a intrat în posesiunea averii succesoriale fără să fi obținut în prealabil trimiterea în posesiune dela justiție.

Creдем că această părere care stabilește contra terțiului o presumpție de rea credință sau de culpă echivalentă cu rea credință, este prea absolută și că în realitate totul se reduce la o cestiune de fapt, care trebuie decisă după împrejurările cauzei. Prin urmare terțiul, care tratează cu posesorul moștenirei, crezând că a contractat cu adevăratul moștenitor, poate să fie considerat de bună credință, chiar în ipoteza, când posesorul n'a cerut trimiterea în posesiune.

Este adevărat că buna credință a terțiului va fi mai greu admisă în cazul unei omisiuni a îndeplinirii formalităților de trimitere în posesiune, căci faptul punerii în posesiune constituie un element puternic de convingere pentru terțiu că are în fața sa pe adevăratul moștenitor, recunoscut ca atare de justiție; dar neîndeplinirea acestei formalități care este de natură să influențeze asupra aprecierii,

bunei credințe a terțiului, nu poate prin ea însăși să constituie o presumpție puternică de culpă sau de rea credință contra terțiului.

ALEXANDRU CERBAN

Alegerea dela Baroul de Ilfov

Duminică 4 Febr. c. a avut loc alegerea consiliului de disciplină a Baroului de Ilfov. La primul scrutin au fost aleși ca membri în consiliu d-nii: I. Gr. Periețeanu, G. Petrovici și I. Al. Vasilescu-Valjan.

Pentru locul de Decan și celelalte trei locuri de membri în consiliu declarându-se balotaj, alegerea a fost amânată pentru Duminică viitoare.

În urma retragerii candidaturii dela decanat a d-lui C. Panaiteșcu, s'au ales ca *Decan* d-l Istrate Micescu, singurul candidat, iar ca membri, cei trei propuși pe lista d-sale, și anume d-nii G. Netter, D. Grozdea și St. Iuscinski.

În ziua de 14 cor. în prezența d-lui Ministru de Justiție I. Florescu, a d-lui Prim-Președinte al Inaltei Curți de Casație, Victor Romniceanu, a d-lor președinți dela aceiași înaltă instanță, a d-lui Prim președinte al Curții de apel, P. Hagopol și a unui mare număr de avocați și magistrați, d-l Dem. I. Dobrescu, fostul Decan, asistat de fostul consiliu de disciplină, a făcut instalarea noului consiliu și a noului Decan. Această instalare s'a făcut cu o deosebită solemnitate și o considerăm de o fericită inspirație pentru inițiatorul ei.

D-l Dobrescu, în cuvântarea sa, a arătat pentru ce a ținut să facă această solemnitate, întrucât ea simbolizează civalerismul p ofesiunei de avocat, care după alegeri rămân tot confrăți, a fericit noul consiliu pentru alegerea lui, asigurându-l de tot devotamentul său și mulțumind Comisiunei legislative care a făcut legea avocaților, fostului consiliu și Baroului care i-a arătat încrederea timp de patru ani.

A răspuns D-l Decan Micescu, mulțumind fostului Decan și fostului Consiliu pentru munca depusă și promițând tot devotamentul pentru Corpul care l'a ales.

D-l Ministru al Justiției a exprimat regretul că D-l Dobrescu n'a mai candidat la Decanat, a relevat munca sa pentru Barou, a felicitat pe noul Consiliu pentru alegerea sa, a anunțat votarea legii avocaților, și a promis tot concursul pentru Corpul de elită din care face parte.

Solemnitatea a impresionat adânc întreaga asistență care admira gestul de civilizație și de adâncă frăție dintre toți membrii Baroului.

Curierul Judiciar felicită noul Consiliu și noul Decan pentru alegerea lor în această înaltă demnitate, cu convingerea că vor contribui la ridicarea Corpului și vor reuși să facă aplicarea noiei legi de organizarea avocaturei, care asigură independența Baroului și face primul pas serios spre unificarea profesională și națională.

«CURIERUL JUDICIAR»

Intr'un număr apropiat vom publica interesantul studiu: Câteva observațiuni asupra relațiunilor dintre filozofia intuițiunii și tendințele mari de astăzi ale Dreptului, datorit d-lui avocat Mircea Djuvara.

A apărut Tabla de materii pe 1922. Ea este ca și cele pe anii trecuți, un adevărat repertoriu juridic. Prețul cu care s'a pus în vânzare, este de 50 lei.

Se va expedia recomandat numai celor ce vor trimite costul plus 5 lei pentru taxele postale.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincii a nu mai aștepta alte invitațiuni, sau sosirea încasatorilor, și a bine voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat postal, direct la administrația ziarului „Curierul Judiciar“, București, Rahovei 5, notând pe cotorul mandatului „pentru abonamentul datorat partida No...“